

ILMASTO JA YMPÄRISTÖASIAT OSANA LEADER-TOIMINTAA

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Pohjoisin Lappi

POHJOISTA LEADER- TOIMINTAA: LEADER POHJOISIN LAPPI RY

- Leader Pohjoisin Lappi on pinta-alaltaan Euroopan Unionin suurin toimintaryhmä
- Henkilöstöä noin 8 htv. Ei erillistä henkilöstöresurssia ympäristö- ja ilmastoasioihin.
- Koordinoi Lapin kalatalouden toimintaryhmää (Inari, Sodankylä, Kemijärvi ja Pello)
- Ilmasto- ja ympäristöasioissa tehdään tiivistä yhteistyötä Lapin ELY-keskuksen luonto- ja ympäristöyksikön, kuntien maaseutusihteerien ja paikallisten restaurointimestareiden sekä tutkimuslaitosten kanssa.
- Toteutetaan koko Lapin maakunnan kulttuuriympäristö –hanketta (Avoimet miljööt ja aidot elämykset). Rahoitettu Meidän maisema –teemahanke. Ilmasto- ja ympäristö näkökulma kytketty mahdollisuuksien mukaan kaikkiin hankkeisiin.

VÄHÄHIILISYYS OSANA STRATEGIAA

- Ulottuu kaikkiin painopisteisiin ja toimenpiteisiin
- Ulottuu hankkeen suunnitteluun, rahoitettavuuteen, toteutukseen ja toteutuksen jälkeiseen toimintaan/käyttöön.
 - Vaatii Leader-ryhmältä ja hakijoilta
 - resursseja ja osaamista
 - kykyä kokonaisuuksien hahmottamiseen vähähiilisyys – näkökulmasta ja asioiden arvottamista
 - esim. onko vähähiilisempää vanhan rakennuksen kunnostaminen kulttuuriarvot huomioiden, jolloin uudistetaan vain huonot osat ja vaalitaan alueelle ominaista ja ilmaston huomioivaa rakennusosaamista vaiko uudella tavalla kunnostaminen, jos uusi ratkaisu parantaa energiatehokkuutta ja on pitkäikäisempi? Miten tähän asettuu muut kriteerit, kuten kokonaistaloudellinen edullisuus?

MITEN HUOMIOITU VÄHÄHIILISYYS OSALLISTAMISESSA LPL RY:SSÄ

- TAUSTAMATERIAALIN KERÄÄMINEN 1.VAIHEEN HAKUUN
 - Nuorten kysely
 - Huolestuttaako sinua ilmastonmuutos?
 - Jos huolestuttaa, niin miksi?
 - Kuinka usein ajattelet ilmastonmuutosta?
 - Mitä näkisit tärkeimmiksi keinoiksi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi? Valitse kolme:
 - Itä- ja Pohjois-Lapin hiiliviisaat kylät –kysely
 - Laaja-alainen kysely koskien ilmastonmuutosta
 - Alkutuottajien kysely; viljelijöille, porotalousyrittäjille ja muille lähiruoan tuottajille
 - Mitä vinkkejä annat LPL ry:lle strategian laadintaan koskien vähähiilisyystavoitteita?
 - Miten EU:n asettama vähähiilisyys näkökulma tulisi huomioida elinkeinon osalta?
 - Vähähiilisyysopas, apuväline hankkeiden suunnitteluun
 - Alueen voimavaroista ja erityispiirteistä nousevat vähähiilisyys kriteeristöt hankkeille
 - Osallistavat toimialakohtaiset tilaisuudet, kuten Ideakirnu porotalousyrittäjille

Osallistaminen ja konkretisointi jatkuu...

IDEAKIRNU PORTALOUSYRITTÄJILLE OHJELMA

Toimialakohtaiseen tutkimukseen pohjautuva asiantuntijapuheenvuoro antaa työpajaan osallistujille samat lähtötiedot.

- **15:00** Leadertuilla vähähiilinen porokelkka luistamaan- Annika Kostamo ja Lotta Eriksson/ LPL ry

Yhteistyötä teurastuksen sivuvirtojen hyödyntämiseen, Parasta palkisilta –hanke, Jenni Kaaretkoski, Sodankylän kunta

- **15:20** Ilmastonmuutoksen vaikutus poronhoitoon ja siihen valmistautuminen- tutkija Sirpa Rasmus, Lapin yliopisto Arktinen keskus

- **15:45** Bensan hinta nousee ja kriisi lähenee- Matti Särkelä, Paliskuntain yhdistys

- **16:00** Tauko (15min)

- **16:15** Työhyvinvointia ja tuottavuutta kehittämässä- lida Melamies, Lapin AMK

- **16:30** Uudenlaiset työmuodot ja sivuvirrat paliskunta näkökulmasta- Mattila Niina, Sallan paliskunta

- **16:40** TYÖPAJAT, KENTÄN ÄÄNI KUULUVILLE

- **17:10** Työpajojen pohdintojen purkaminen yhteisessä tilassa

- **18:00** Lopetus

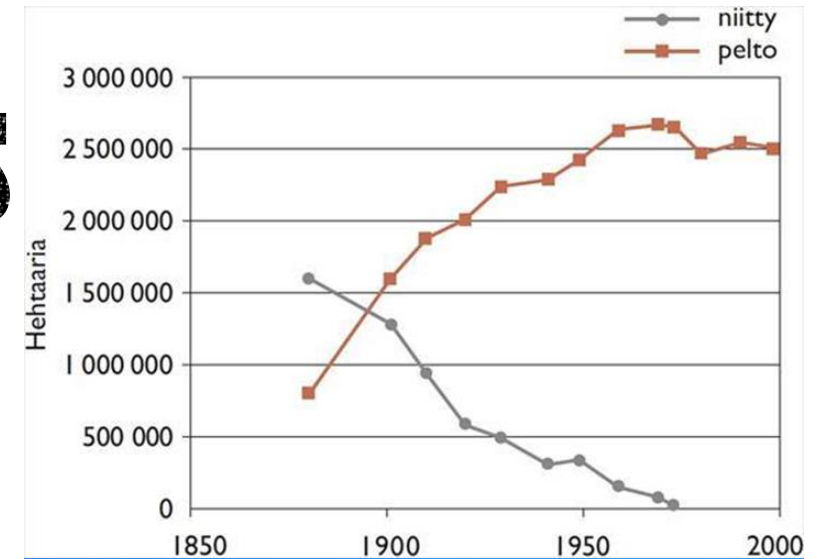

KYLÄALUEIDEN MONIMUOTOISUUS

- Keskeisin toimintaympäristö Leader-toiminnassa on kylät. Kylät ovat muodostuneet pääosin maatalouden myötä ja ovat kulttuuriympäristöjä
 - Kulttuuriympäristö on ihmisen muokkaama luonnonympäristö ja ihmisten jokapäiväinen elinympäristö. Siihen kuuluvat mm. arkeologinen perintö, rakennetut ympäristöt, kylät, pellot, tiet ja perinnemaisemat, tarinat ja alueen historia.
 - Perinnebiotooppi tarkoittaa perinteisten elinkeinojen muovaamia luontotyyppejä esimerkiksi niityt, kedot, ahot ja metsälaitumet. Kasvi- ja eläinlajistoltaan perinnebiotoopit ovat monipuolisimpia luontotyyppejämme. Viimeisten sadan vuoden aikana perinnebiotooppien määrä Suomessa on romahtanut alle prosenttiin ja useimmat perinnebiotoopit ovat uhanalaisia ja perinnebiotooppien eliölajeista 22 % eli 338 lajia on luokiteltu valtakunnan tasolla uhanalaisiksi.

Leaderin keinot edistää kyläalueen luonnon monimuotoisuutta:

- Tiedotetaan eri rahastojen luontoa- ja ympäristöä koskevista tuista ja avustuksista.
- Kytetään muualta tulevat rahoitukset Leader-hankkeisiin ja jatkohoitoon
- Avustetaan muiden rahoituslähteiden hyödyntämisessä
- Suunnataan Leader-hankkeiden maisemanhoitotöitä kylän avainkohtiin huomioiden luonnon monimuotoisuus ja korostetaan hoidon jatkuvuuden

KULTTUURIMAISEMAN YLLÄPITOON JA HOITTOON USEITA RAHOITUSKANAVIA MM.

Helmi-elinympäristöohjelma

- Helmi-ohjelman tavoitteena on kunnostaa vuoden 2023 loppuun mennessä 15 000 hehtaaria perinnebiotooppeja. Hoito- ja kunnostuskohteet valitaan kartoitusten perusteella. Helmi- ohjelmaan kuuluu: soiden suojeleminen ja ennallistaminen, lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen, metsäisten elinympäristöjen hoito, pienvesien ja rantaluonnon kunnostus.
<https://ym.fi/helmi>

Rakennetun kulttuuriympäristön tukeminen

- Museoviraston rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden ennallistamisavustukset [Rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämistävustukset - Museovirasto](#)
- ELY-keskus avustus rakennusperinnön hoitoon [Avustukset rakennusperinnön hoitoon - ely - ELY-keskus](#)

Hanke-esimerkki 1. Avoimet miljööt ja aidot elämykset –hanke

- Hankkeen toteuttaja Leader Pohjoisin Lappi ry ja rahoittaja Lapin ELY-keskuksen maaseuturahasto
- Hanketta toteutetaan Lapin maakunnan alueella. Seitsemän pilottikylää, johon toimia erityisesti kohdennettu.

Kulttuurimaiseman hoidon lisääminen osaksi kylämatkailun toimintaympäristöä.

- Lisätään tietoisuutta ja arvostusta maaseudun kulttuuriympäristöä kohtaan (tilaisuudet, työpajat ja koulutukset)
- Parannetaan kylämatkailun toimintaedellytyksiä, joka tukee sosiaalisesti kestävää matkailua ja olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä [Aittoa kylämatkailua Lapissa | Lapin Paimenlomat](#)

Herätetään nuorten kiinnostusta ja tietämystä alkutuotantoa kohtaan lisäämään ymmärrystä alkutuotannosta ja innostamaan alkutuottajaksi (nuoria palkattu maisemanhoitotöihin, nuoret alkutuottajat somettanut, valokuvauskilpailu)

- Lue lisää [Avoimet miljööt ja aidot elämykset - Avoimet miljööt ja aidot elämykset \(pohjoisinlappi.fi\)](#)

HANKE ESIMERKKI 2. MEIDÄN KILPIAAPA

- Toteuttaja Pelkosenniemen kunta
- Natura-alueelle kulkevan pitkospuureitin uudistaminen.
 - Sijaitsee kuntakeskuksessa, lähimatkailun tukeminen
 - Sijaitsee koulun ja päiväkodin välittömässä läheisyydessä, luontokasvatuksen tukeminen
 - Lintutornille rakennettiin uusi teknologinen livestream -ratkaisu saavutettavuuden parantamiseksi ja luontotietoisuuden lisäämiseksi
 - Suunnitteluvaiheessa mm. huomioitu materiaalien soveltuvuus kohteelle ja paras materiaalin kuljetusajankohta

<https://www.lapinkeino.fi/2020/06/03/pelkosenniemen-kilpiaapa-hyppasi-nykyaikaan-moderni-suo-netissa/>

<https://www.youtube.com/watch?v=kawyKgZD3xE>

HANKE ESIMERKKI 3. CASE KAIRALA

- Avustettu luonnon- ja maiseman monimuotoisuustukien haussa. Kyläyhdistys saanut tukea kolmen kohteen hoitoon (sijainti kylän keskiössä). Tiivis yhteistyö lampurin kanssa.
- Lukuisia talkoita, joissa rakennettu lammasaitoja ja raivattu kohteita
- Laadittu kattava maisemanhoitosuunnitelma
- Perustettu luonnonsuojelulain nojalla valtakunnallisesti arvokas Kairala-Luiro maisemanhoitoalue vuonna 2010.
 - Niiden avulla vaalitaan muun muassa luonnon- tai kulttuurimaisemaa sekä alueiden historiallisia ominaispiirteitä. Maisemanhoitoalueet perustetaan tiiviissä yhteistyössä paikallisten toimijoiden, kuten kyläyhdistysten ja kuntien kanssa.
 - <https://ym.fi/maisemanhoitoalueet>
- Suoraa rahoitusta YM:stä luonto- ja kulttuuriympäristön säilyttämiseen
- Jatkuvaa maisemanhoitoa, kesäisin palkataan nuoria ja metsuri maisemanhoitotöihin, innostanut kyläläisiä vanhojen rakennusten kunnostamiseen

- KULTTUURIYMPÄRISTÖSTÄ OLLAAN YHDESSÄ YLPEITÄ!

HANKE ESIMERKKI 4. PARASTA PALKISILTA -HANKE

- Leader-toiminnan näkökulmasta biotalous kytkeytyy voimakkaimmin alueen kestävään, yhteisölliseen porotalouteen, lähiruokaan sekä luonnon raaka-aineisiin pohjautuvaan luonnontuotealaan ja bioenergiaan. Porotalous on alueella vahva elinkeino, joka hyödyntää optimaalisesti alueen uusiutuvia luonnonvaroja ja paikkariippuvaisena tarjoaa työtä myös sivukyliin.
- Kolmen paliskunnan yhteinen hanke, joka keskittyy paliskuntien yhteiselle poroteurastamolle Sodankylää. Hankkeessa mukana olevat paliskunnat tuottavat teurasporoja vuosittain noin **7 000 ja osakkaita noin 400**.
- Hakijatahona toimi Sodankylän kunta. 80% tuettu yhteistyöhanke.
- Hankkeessa selvitetään, etsitään sekä kokeillaan konkreettisia ratkaisuja miten teurastuksen yhteydessä syntyneitä sivuvirtoja voidaan hyödyntää kokonaisvaltaisemmin kaupallisessa tuotannossa ja kuinka yhteistyöllä saadaan toimintaan resurssitehokkuutta mm. yhteisen sivuvirtojen ja elintarvikkeiden jalostukseen tarkoitettulla tilalla.

Sodankylän kunta on edistänyt lähiruoan käyttöä monin tavoin. Kunnalla on osaamista lähiruoan hyödyntämisestä julkisessa ruokatuotannossa.

KIITOS

